

Kur'ân Deryasından İncelikler (3)

Ömer Faruk

4 Ađu, 2020

<https://ilimvecihat.com>

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ، الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی رَسُوْلِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰی آلِهِ
وَصَحْبِهِ أَجْمَعِیْنَ

6)

وَقَاتِلُوْهُمْ حَتّٰی لَا تَكُوْنَ فِتْنَةً وَيَكُوْنَ الدِّیْنُ لِلّٰهِ

“(Yeryüzünde) hiçbir fitne (şirk) kalmayıp din yalnızca Allah’a ait oluncaya (O’nun dini diğer dinlere üstün gelinceye, sadece Allah’a ibadet edilinceye) kadar onlarla savaşın.” (Bakara sûresi, 193. ayet meali)

وَقَاتِلُوْهُمْ حَتّٰی لَا تَكُوْنَ فِتْنَةً وَيَكُوْنَ الدِّیْنُ كُلُّهُ لِلّٰهِ

“(Yeryüzünde) hiçbir fitne (şirk) kalmayıp dinin tamamı yalnızca Allah’a ait oluncaya (O’nun dini diğer dinlere üstün gelinceye, sadece Allah’a ibadet edilinceye) kadar onlarla savaşın.” (Enfâl sûresi, 39. ayet meali)

Bu iki ayet arasındaki tek fark, Enfâl ayetinde “tamamı” diye tercüme ettiğimiz كُتْلُهُ ifadesinin zikredilmiş olması, Bakara ayetinde ise bu ifadenin olmayışdır. Evet, Bakara ayetindeki din ile de elbette ki dinin tamamı kastedilmektedir ve Enfâl ayetinde كُتْلُهُ ifadesi zikredilmeseydi bile yine kastın dinin tamamı olduğu anlaşılırdı. Ancak Enfâl ayetinde bu manayı tekit etmek için كُتْلُهُ ifadesi zikredilmişken, Bakara ayetinde ise bulunmamaktadır! Bunun nedeni şöyledir:

Enfâl ayetinde, kıyamete kadar her zaman ve mekanda İslam dinine girinceye ya da cizye verme karşılığında belli şartlarla müslümanların hakimiyeti altında yaşamayı kabul edinceye kadar (ki cumhura göre cizye sadece Yahudi, Hristiyan ve Mecusilerden kabul edilir, bunun dışındaki kâfirler için ise sadece İslam’a girme seçeneği vardır) kâfirlerle savaşmaya devam edilmesi emredilmiştir. Yani bu emir genel olup bütün kâfirler için geçerlidir. Ayet genel kâfirler hakkında olunca genelliği/kapsayıcılığı ifade eden كُتْلُهُ ifadesinin zikredilmesi münasib olmuştur.

Bakara ayetindeki savaş emri ise bütün kâfirler için söz konusu olmayıp Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) zamanındaki Mekke/Kureyş kâfirlerine özel bir hükümdür. Zira ayetin hemen öncesindeki 191 ve 192. ayetler okunduğunda bu açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Hüküm özele yönelik olunca geneli ifade eden lafız zikredilmemiştir.

7)

فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَائِمِينَ

“Bunun üzerine onları şiddetli sarsıntı yakaladı da oldukları yurttan dizleri üzere çöke kaldılar.” (A'râf sûresi, 78. ayet mealî)

وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَائِمِينَ

“O zulmedenleri çılgılık yakaladı da yurtlarında dizleri üzere çöke kaldılar.” (Hûd sûresi, 67. ayet mealî)

İlk ayette Allah Teâlâ Salih (aleyhisselam)'ın kavmi Semûd kavmine الرَّجْفَةُ (racfe) ile, diğer ayette ise الصَّيْحَةَ (sayha) ile azap ettiğini ve bu azap sonucu dizleri ve yüzleri üzere devrilerek öldüklerini haber vermiştir.

الرَّجْفَةُ yeryüzünde meydana gelen sert ve şiddetli sarsıntı, الصَّيْحَةَ ise semada bağırdığı/çılgılık attığı zaman melekten çıkan yüksek/güçlü, kalbi yerinden çıkaran ses anlamındadır.

Dikkat edilirse الرَّجْفَةُ'nin zikredildiği ilk ayette دَارِهِمْ (oldukları yurt) deniliyorken الصَّيْحَةَ'nin geçtiği ikinci ayette ise دِيَارِهِمْ (yurtları) olarak gelmiştir. Yani ilk ayette “yurt” anlamında دَارٍ olarak tekil kalıpta gelmiş, ikinci ayette ise “yurtlar” anlamında دِيَارٍ olarak çoğul kalıpta gelmiştir! Bunun sebebi şudur:

الرَّجْفَةُ sarsıntının olduğu o azabın indiği yer ile sınırlıdır, bu yüzden tekil gelmiştir. Kur'ân'da الرَّجْفَةُ'nin kullanıldığı diğer ayetler olan A'râf 91 ve Ankebût 37. ayetlerde de دَارِهِمْ olarak gelmiştir. الصَّيْحَةَ ise, sesin verildiği yerin dışında başka bölgelere de ulaşabilip azap edilmeyen kimseler de sesi işitebilirler. Bu nedenle الصَّيْحَةَ zikredilince دِيَارِهِمْ diye çoğul gelmiştir. Bunun aynısı Hûd 94. ayette de görülmektedir.

8)

لَوْ أَطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعبًا

“...Eğer onlara muttali olsaydın, mutlaka geri dönüp onlardan kaçardın ve onlardan kalbin korku ile dolardı.” (Kehf sûresi, 18. ayet)

meali)

Yani derin ve uzun bir uykuya dalmış olan Ashâb-ı Kehf kıssasındaki gençleri o hallerinde görseydin onlardan korkup kaçardın.

Ayette önce *“onlardan kaçardın”* denilmekte, sonra *“kalbin korku ile dolardı”* denilmektedir. Normal bir bakışla bakıldığında önce *“kalbin korku ile dolardı”*, sonra *“onlardan kaçardın”* denilmesi uygun gözükmemektedir. Zira kişi ilk başta korkar ve bunun neticesinde kaçır. Ancak durum tam tersidir!

Ayette söz edilen korku, korkutan şeyden kaçtıktan sonra giden bir korku değil, bilakis kaçtıktan sonra da kalpte kalmaya devam eden bir korkudur. Çünkü -ayetin en başında geçen: *“Sen onları uyanık sanırsın, halbuki onlar uykudadırlar”* cümlesinden anlaşıldığı üzere- o gençler gözleri açık bir şekilde uyudukları için çok korkunç bir görünüşleri vardı ve Allah Teâlâ onlara büyük bir heybet giydirmişti. Öyle ki şayet birisi onları görseydi, görünüşleri zihnine yerleşir ve kalbindeki korku onlardan kaçtıktan sonra da devam ederdi.

Ve'l-hamdu lillâhi Rabbi'l-âlemîn.